

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

İ.D. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/14513)

Karar Tarihi: 28/12/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 24/3/2023-32142

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportör : Derya ATAKUL
Başvurucular : 1. İ.D.
Başvurucu Vekili : Av. Tuğhan ÇİFTÇİ
2. U.C.Ş.
Başvurucu Vekili : Av. Burak Çağatay TÜRK
3. R.İ.B.
4. M.S.T.
Başvurucu Vekili : Av. Mervan Eren GÜL
5. F.A.
Başvurucu Vekili : Av. Ayşe Nesibe YAZAR
6. A.T.
Başvurucu Vekili : Av. Mehmet Sinan Yiğit

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kişilik haklarını ihlal ettiği ileri sürülen internet içeriklerine erişimin engellenmesi yönündeki taleplerin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkı

ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 2016-2021 yılları arasında çeşitli tarihlerde yapılmıştır. 2018/15622, 2018/27671, 2019/13276, 2020/26969 ve 2021/15227 numaralı başvurular daha eski 2016/14513 numaralı başvuruyla birleştirilmiştir.

3. 2016/14513 numaralı başvuru verilen kesin süre içinde bildirilen eksikliklerin giderilmediği gerekçesiyle idari yönden reddedilmiş, Komisyonca başvurucağının itirazı hususunda incelemenin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

5. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. 2016/14513 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

7. Birinci başvurucağ, olayların meydana geldiği tarihte Antalya Barosuna kayıtlı olarak serbest avukatlık faaliyeti yürütmektedir.

8. Ulusal ölçekte yayın yapan Hürriyet gazetesinin internet haber sitesinde 27/2/2000 tarihinde başvurucağ hakkında "İmdat çığlıkları" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Başvurucağının fotoğrafına ve ismine de açık olarak yer verilen haberde "Kadın avukat, dayakçı avukat kocasından kurtulmak için korunma istedi. Antalyalı avukat [Ö.S.D.], avukat eşi [İ.D.] aleyhine boşanma davası açtı." ifadelerine yer verilmiştir. Haberde ayrıca boşanma davasının son duruşmasının çıkışında davalının davacı ve yanındakilere saldırdığı, polis ve meslektaşlarının önünde davacıyı saçlarından tutarak dövdüğü, benzer olayın daha önce de duruşma hâkiminin önünde yaşandığı ileri sürülmüştür.

9. Yine aynı gazetenin internet haber sitesinde 1/3/2000 tarihinde başvurucağ hakkında "Dayakçı avukata cezaevi yolu açıldı" başlıklı bir haber daha yayımlanmıştır. Başvurucağının fotoğrafına ve ismine de açık olarak yer verilen haberde "Antalya Barosu avukatı [İ.D.nin], meslektaşı ve eşi [Ö.S.D.yi] sürekli dövdüğü ve 3. Sulh Hukuk Mahkemesinin Aileyi Koruma Kanunu'na göre verdiği 'Altı ay evden uzaklaştırma cezası'nı ihlal ettiği gerekçesiyle, 6 ay hapis cezası gündeme geldi." ifadelerine yer verilmiştir. Haberde ayrıca başvurucağının kayıtlı olduğu baronun eşini dövdüğü için üç kez disiplin soruşturması geçiren İ.D. ile ilgili yeni bir soruşturma başlatıldığı ve soruşturmanın devam ettiği ileri sürülmüştür.

10. Yine aynı gazetenin internet haber sitesinde 16/10/2000 tarihinde yayımlanan "Adliyeden çaldılar" başlıklı haberde, avukat Ö.S.nin aracını, bir süre önce ayrıldığı eski eşi avukat İ.D.nin çalmış olabileceğini iddia ettiği yer almıştır. Ayrıca kadın avukatın aracının avukat araçlarına tahsisli, demir parmaklıklı ve bekçisi olan adliye otoparkından çalınmasının şaşkınlıkla karşılandığı ifade edilmiştir.

11. Başvurucu 26/8/2005 tarihinde Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunarak hakkında yapılan yayınların asılsız olduğunu ileri sürmüş, anılan yayınların yazarı gazeteci ile gazete yöneticilerinin cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu; dilekçesinde ayrıca arama motorlarına ismini yazdığında bahsi geçen haberlerin listelendiğini, aynı haber içeriklerinin ve fotoğrafinin kullanılarak başka kişilerce de benzer şekilde kötü niyetli yayınlar üretildiğini, bu durumun şeref ve itibarına zarar verdiğini belirtmiş, URL adreslerini verdiği bu yayınların resen durdurulmasını talep etmiştir.

12. Başsavcılık 29/6/2007 tarihinde *"kişilerin saygınlığını koruma açısından bu tür haberlerden dolayı hakaretten cezalandırma yoluyla yapılan müdahalenin gerekli olmadığı ve orantılılık ilkesine aykırı olduğu ancak yapılan haberlerin ve yazıların; içeriği itibarıyla yapılan ağır eleştiri nedeniyle müştekinin tazminat hukuku çerçevesinde haklarını koruma yoluna gitmesi gerektiği"* sonucuna varmış, şikâyetin yasal süresi içinde yapılmadığını da belirterek kamu adına kovuşturma yapmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde ayrıca arama motorlarına düşen haberlerin silinmesinin teknik olarak mümkün olmadığı belirtilmiştir.

13. Başvurucu ayrıca 12/7/2005 tarihinde Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde internet yayınının durdurulmasına yönelik tedbir talepli tazminat davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde, bahsi geçen haberleri yapan gazeteci ile daha önceye dayalı husumetlerinin olduğunu, gazetecinin intikam almak amacıyla kendisi hakkında sürekli gerçeğe aykırı haber yaptığını, bu haberler nedeniyle hakkında bağlı bulunduğu barodan atıldığına ve ceza infaz kurumuna girdiğine dair çeşitli spekülatif haberlerin yayıldığını, serbest avukat olduğunu, aynı zamanda bazı şirketlerin hukuk müşavirliği görevini üstlendiğini, bazı gazetelerde köşe yazarlığı ve hukuk danışmanlığı yaptığını, internet ortamında süreklilik arz edecek şekilde yayımlanan haberler nedeniyle şeref ve itibarının önemli ölçüde zarar gördüğünü ileri sürerek maddi ve manevi tazminatla birlikte internet yayınının durdurulması ve içeriğin internet ortamından tamamen çıkarılması konusunda tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

14. Mahkeme 25/9/2007 tarihinde, davalı gazete hakkında internet yayınının durdurulması, maddi ve manevi tazminat istemleri ile açılan davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Davacı taraf, dava konusu edilen yayınların gazetede yayınlanmasına değil, bu yayınların internet ortamında yer almasının davalılar tarafından engellenmemesine dayanarak işbu davayı açmış ve internet ortamında yer alan haberlerin kaldırılmasını ve bu haberlerin internet ortamında yer almasından kaynaklanan maddi ve manevi zararın giderilmesini istemiştir.

İnternetteki yayınlar nedeni ile yapılacak işlem konusunda henüz yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Oysa mahkeme kararının bağlayıcı sonucunun gerçekleşebilmesi için kararın infaz edilebilir olması ve böylece yaptırımının da uygulanması gerekmektedir. Bu aşamada internette yapılan bir yayının internetten çıkartılması veya yayının durdurulması konusunda yasal bir düzenleme bulunmadığından bu bakımdan verilen kararın infaz edilebilme ve sonuçsuz kalma olgusu tartışılacak bir durum arz ettiğinden ve bu da yargı kararının etkisiz kalması ve böylece tartışılabilir hale gelmesi sonucunu doğuracağından davacının internet ortamındaki yayının durdurulması ve internet ortamından kaldırılmasına ilişkin talebin reddi gerekmektedir.

Dava konusu edilen her üç haberin de görünürdeki gerçeğe uygun olduğu ve gerçek olaylara dayandığı, dosyaya katılan belge ve karar örneklerinden ve incelenen delil dosyaların kapsamından anlaşılmış olmakla; davacının gerçek olaylara dayanan bu yayınlara ve söz konusu yayınlarda yer alan kendisine yönelik ağır eleştirilere katlanması gerektiği düşünce ve yargısına varılmış ve davacının maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkin taleplerinin de reddine karar vermek gerekmiştir."

15. Başvurucu 7/6/2011 tarihinde temyiz yoluna başvurmuş; gazetenin fotoğrafını ve hakkında yaptığı haberi izni ve rızası olmaksızın internet ortamında yayımladığını, davalılara yaptığı ihtar rağmen söz konusu yayınların internet ortamından kaldırılmadığını, bir çocuğu olduğunu, hakkındaki asılsız iddiaların özel ve mesleki yaşamını olumsuz etkilediğini, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesi ile internet yayınının durdurulması yönündeki talebinin reddinde ilk derece mahkemesinin dayandığı gerekçenin ortadan kalktığını belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

16. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Daire) 22/4/2013 tarihinde oyçokluğuyla ilk derece mahkemesi kararının internet yayınının durdurulması talebinin reddine ilişkin kısmının bozulmasına hükmetmiştir. Yargıtay ilamının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlık, internet sitesinde kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayının tedbir yoluyla içerikten çıkarılması isteminin tek başına ya da tazminat istemiyle birlikte talep edilmesi halinde genel yetkili mahkemece değerlendirilip değerlendirilemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

...

5651 sayılı yasa, internet ortamındaki yayınlar nedeniyle kişilik haklarının saldırıya uğraması durumunda hangi usul ve esaslara göre mücadele edileceğini düzenlemekte olup bu yönüyle 4721 sayılı Medeni Kanuna göre özel yasa durumundadır. Özel yasada bir düzenlemenin varlığı halinde öncelikle uygulanacağı da hukukun genel kuralıdır. Kaldı ki özel yasa somut olaya ilişkin görev yönünden özel bir düzenleme de içermektedir.

Şu halde, 5651 sayılı yasadaki özel düzenleme gözetildiğinde bu konuda görevli mahkemenin sulh ceza mahkemesi olduğu anlaşılmaktadır. Yerel mahkemece, davalı şirkete ait internet sitesindeki yayının kaldırılması talebi yönünden görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde internet yayınının durdurulması talebinin reddine karar verilmiş olması doğru değildir. Bu nedenle kararın bozulması gerekmiştir."

17. Anılan ilamda karşıoy yazısının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Öğretide belirli bir olayı düzenleyen iki ayrı kanun aynı zamanda yürürlükte olduğu durumlarda yasaların olayı düzenleyen hükümleri arasında bir çelişki yoksa sorun da yoktur. Davacı dilerse 5651 sayılı kanun gereğince Sulh Ceza Mahkemesine müracaat edebileceği gibi dilerse MK. hükümlerine göre Asliye Hukuk Mahkemesine başvurabilecektir. Kaldı ki 5651 sayılı yasada belirlenen 15 günlük hakdüşürücü süreyi kaçıran davacının her zaman genel hükümlere göre mahkemeye dava açması da mümkündür. Davacı açıkça dilekçesinde MK.'nın 24. ve 25. maddelerine dayanmıştır. Davacının hak arama özgürlüğünü engellercesine 5651 sayılı yasadaki bahisle davanın reddi kararı yerinde değildir."

18. Başvurucunun karar düzeltme istemi de Dairenin 4/12/2013 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

19. Bozma üzerine Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 22/4/2014 tarihinde başvurucunun internet yayınının durdurulması yönündeki talep ve itirazlarının sulh ceza hâkimliğinin görevi içinde kaldığı gerekçesiyle görev yönünden reddine, maddi ve manevi tazminat taleplerinin de esas yönünden reddine karar vermiştir.

20. Başvurucunun temyiz talebi üzerine Daire 12/11/2014 tarihinde, maddi ve manevi tazminat talebi ile ilgili husumet yönünden hükmün kesinleştiği gözetilmeden yeniden hüküm kurulduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

21. Bozma üzerine Mahkeme 4/6/2015 tarihinde başvurucunun hem maddi ve manevi tazminat talepleri hakkında hem de internet yayınının durdurulması talebi hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

22. Başvurucunun temyizi üzerine karar Daire tarafından 25/11/2015 tarihinde onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi de Dairenin 16/6/2016 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

23. Başvurucu ayrıca internet yayınının kaldırılması talebiyle (kapatılan) Antalya 2. Sulh Ceza Mahkemesine başvurmuş, başvurucunun talebi her ne kadar Mahkemece 18/12/2013 tarihinde kabul edilmişse de anılan karara yapılan itirazın söz konusu yayının basın özgürlüğü ve toplumun haber alma hakkı kapsamında kaldığı gerekçesiyle Antalya 7. Asliye Ceza Mahkemesince kabul edilmesine 17/1/2014 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

B. 2018/15622 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

24. Sinema yönetmeni olan ikinci başvuru ile başka bir sinema yönetmeninin yaşadıkları evlilik dışı ilişki ve bunların müşterek çocukları hakkında yapılan "Yönetmen Çiftin Nafaka Kavgası" ve "Hayat Filmi" başlıklı iki haber ulusal ölçekte yayın yapan Takvim ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde yayımlanmıştır.

25. Başvurucu 28/3/2018 tarihinde sulh ceza hâkimliğine başvurarak söz konusu haberlerin özel hayatını ilgilendiren konulara ilişkin olduğunu, henüz küçük yaşta olan çocuğunun okumayı öğrendiğinde arama motorlarından anne ve babasının ismini yazarak yaşadıkları evlilik dışı ilişkiyi öğrenebileceğini, bu durumun çocuğunun sosyal çevresinde de sorun yaratabileceğini, küçük yaşında annesi ile babasının evlilik dışı ilişkisini öğrenmesinin ahlaki, psikolojik ve fiziksel olumsuz etkilerinin de olacağını belirterek tolere edilmesi gereken eleştirel haberlerden olmayan, çocuğun üstün yararı hesaba katılmamış içeriklerin yer aldığı iki URL adresine erişimin engellenmesini talep etmiştir.

26. Bakırköy 1. Sulh Ceza Hâkimliği 28/3/2018 tarihinde başvurucunun talebini reddetmiştir. Hâkimliğin gerekçesi şöyledir:

"Tüm bu açıklamalar ışığında somut olayımızda döndüğümüzde başvuruya konu haberde, başvuranın sıfatı da göz önüne alınarak eleştirel yaklaşımın daha da tolere edilebilir olarak ele alınması gerektiği, haberde kamu yararının şüphesiz bulunduğu, görünüşte ya da en azından sorgulanabilir gerçekliğin bulunduğu, haberde toplumsal ilgi oluşturacak görüşlerin bulunduğu, haber konusunun güncel nitelik taşıdığı, bu sebeple

başvuruya konu haberin Basın Özgürlüğü kapsamında yapılan haberlerden olduğu görülmekle talebin reddine karar vermek gerekmiştir."

27. Başvurucunun anılan karara itirazı, Bakırköy 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının usul, yasa ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 11/4/2018 tarihinde Bakırköy 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

C. 2018/27671 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

28. Üçüncü başvuru, Cumhuriyet savcısı olarak görev yapmakta iken 15 Temmuz darbe girişiminden sonra hakkında soruşturma başlatılmış ve İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 309., 311., 312. maddeleri ile 314. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca hakkında kamu davası açılmıştır.

29. Başvurucu, İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda 5237 sayılı Kanun'un 309., 311. ve 312. maddeleri uyarınca isnat edilen suçlardan beraat etmiş ve beraat kararı kesinleşmiştir. Başvurucu hakkında anılan Kanun'un 314. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılan yargılama devam etmektedir.

30. Başvurucu, darbeye teşebbüs suçundan hakkındaki beraat kararına rağmen ulusal ölçekte yayın yapan Takvim gazetesinin internet sitesinde "*Darbeci hakime rekor ceza!*" başlıklı bir haber yapıldığını belirtmiş; beraat kararının çarpıtılarak mahkûmiyet gibi verilmesi ve toplumda darbeci olarak gösterilmesi nedeniyle kişilik haklarının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasıyla anılan habere erişimin engellenmesi talebinde bulunmuştur.

31. Kocaeli 1. Sulh Ceza Hâkimliği 13/7/2018 tarihinde başvurucunun talebini reddetmiştir. Hâkimliğin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...burada üzerinde durulması gereken en önemli noktanın haberin kişilere mi, bir vakianın ortaya konulmasına mı yönelik olduğu; haberin FETÖ ile mücadelede güncellik ve toplumsal ilgi unsurlarını içermekte olduğu, amacın kişilerin ön plana çıkarılması değil, atlatılan darbe teşebbüs ve tehdidi, ülkede yaşanan huzursuzluk hali nedeniyle kamuoyunun büyük ciddiye ve hassasiyet gösterdiği FETÖ silahlı terör örgütü ile mücadele konusunda açıklanan bu vakıaların ortaya konulması olduğu, konu aktarımı veya eleştirinin verilisinde, sözcüklerin seçiminde doğrudan aşağılayıcı, küçük düşürücü, incitici bir nitelik görülmediği; buna göre, yukarıya kısmen aktarımı yapılan haliyle ve haberin ele alınış biçimine göre basının bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma hakları kapsamına girdiği, temelini Anayasanın 28. vd. maddelerinden alan ve 5187 sayılı Basın Yasasının 3. maddesinde düzenlenen bu hakların, basın yoluyla işlenen suçlarda, hukuka uygunluk nedenlerini oluşturduğu, bu nitelikteki haberler için tekzip kararı verilmesinin basının işlevsiz kılınması, görevini yerine getirirken çekingen davranmasına yol açacağı, konunun gerçek duruma uygun olup olmaması ile genelinde basın organının olayı abartarak sunması karşılıklı tartıya konulduğunda yayının mevcut hali itibarıyla basın özgürlüğü sınırlarında kaldığı sonuç ve hukuki kanaatine varılmış..."

32. Başvurucunun anılan karara itirazı, Kocaeli 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının usul, yasa ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 24/7/2018 tarihinde Kocaeli 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

D. 2019/13276 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

33. Dördüncü başvuru, olayların meydana geldiği tarihte ve hâlen milletvekilidir.

34. Gazete İpekyol ve Ajansurfa isimli internet haber sitelerinde *"DEDAŞ CHP'yi de bağladı"* başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Anılan haberde başvuru hakkında şunlara yer verilmiştir:

"Şanlıurfa'nın da aralarında bulunduğu Diyarbakır, Batman, Mardin, Siirt ve Şırnak'ın elektrik dağıtımından sorumlu olan DEDAŞ'ın tahsilat dosyalarından bir kısmını CHP'li Sezgin Tanrıkulu'nun avukat yeğenine verdiği ortaya çıktı. Bölgenin en önde gelen muhalif milletvekillerinden Tanrıkulu'nun DEDAŞ'ın bu jestinden sonra Diyarbakır'ın ve bölgenin elektrik sorununu gündeme getirmediği iddia ediliyor..."

35. Başvuru, anılan haberin gerçeği yansıtmadığı, bu nedenle kişilik haklarını ihlal ettiği iddiasıyla erişimin engellenmesi talebinde bulunmuş; Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hâkimliği 26/3/2019 tarihinde başvurunun talebini reddetmiştir. Hâkimliğin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...talep edenin vekilinin dilekçesinde belirtilen URL adreslerinde yer alan haber içeriklerinin yayınlarında kullanılan dil, seçilen kelimeler, haberini sunuş şekli hep birlikte değerlendirildiğinde; salt kişilik haklarını ihlal etmek kastı ile hareket edildiğine dair bir kanaat oluşmadığı..."

36. Başvurucunun anılan karara itirazı, Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının usul, yasa ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 27/3/2019 tarihinde Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

E. 2020/26969 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

37. Beşinci başvuru, Türk Silahlı Kuvvetlerinde kurmay albay rütbesiyle görev yapmakta iken 15 Temmuz darbe girişiminin ardından görevinden çıkarılmış olup kamuoyunda Genelkurmay Başkanlığı Çatı davası olarak bilinen davada tutuklu olarak yargılanmaktadır.

38. Darbe girişiminin ardından ulusal ölçekte yayın yapan gazetelerin internet siteleri ile bazı internet haber sitelerinde başvuru hakkında çeşitli haberler yayımlanmıştır. Başvuru, kendisini *"darbeci"* ve *"hain"* olmakla suçlayan bazı haberlerin hakkında yürütülen yargılamanın gidişatını olumsuz etkilediğini ve masumiyet karinesini ihlal ettiğini, yargılamanın devam ettiğini, haberlerde belirtilen hususların doğruluğu kanıtlanmadığı gibi *"darbeci"* olarak nitelendirilebileceği herhangi bir eyleminin olduğuna yönelik de bir kanaate varılmadığını, anılan haberler nedeniyle kamuoyunda aleyhine bir algı yaratılmaya çalışıldığını ileri sürerek kişilik haklarının ihlal edildiği yirmi dört URL adresine erişimin engellenmesini talep etmiştir.

39. Ankara Batı 1. Sulh Ceza Hâkimliği 3/7/2020 tarihinde başvurunun talebini reddetmiştir. Hâkimliğin gerekçesi şöyledir:

"5651 sayılı Yasanın 9. maddelerinde belirtildiği üzere; erişimin engellenmesi taleplerinin kişiliklerin haysiyeti ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe

aykırı yayınlar yapılması halinde yapılabileceği, talebe konu haberdeki yayının gerçeklik, kamu yararı, toplumsal ilgi, güncellik, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık kuralları ile çizilmiş ve belirlenmiş haber verme fonksiyonu ve serbestliği dahilinde olduğu, yapılan açıklamaların basın özgürlüğü kapsamında bulunduğu, eleştiri ve haber sınırlarını aşacak mahiyette olmadığı hususları dikkate alınarak, talebin reddine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir."

40. Başvurucunun anılan karara itirazı, Ankara Batı 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının usul, yasa ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 13/7/2020 tarihinde Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

F. 2021/15227 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

41. Altıncı başvuru, TikTok isimli sosyal medya platformu kullanıcısıdır. Başvurucu, anılan sosyal medya platformunda TikTok fenomeni olduğunu belirttiği M.A. isimli bir şahıs ile canlı yayına katılmıştır. Başvurucuya göre Kürt olduğunu bilen M.A. canlı yayında kendisine eliyle kurt işareti yapmış ve bu yayını "[M.A.] PKK'lı Şahısa Ayar Veriyor" notuyla anılan platformda paylaşmış, yine video üzerine "Yüksek beğeni ve istek gelirse tamamını part part yayınlayacağım" yazmıştır.

42. Başvurucu, kendisinin "PKK'lı şahıs" olarak itham edildiği söz konusu paylaşımın sosyal medya platformunda 152.000 gösterim, 3.902 beğeni, 40 yorum ve 15 paylaşıma ulaştığını, bu sayıların sürekli arttığını ve anılan içerik sebebiyle tehdit mesajları aldığını belirterek içeriğe erişimin engellenmesi talebinde bulunmuştur.

43. Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği 17/2/2021 tarihinde başvurunun talebini reddetmiştir. Hâkimliğin gerekçesi şöyledir:

"5651 sayılı Kanun gereği erişimin engellenmesi taleplerine yönelik kararın 24 saat içinde verilmesi gerekli olduğundan talep dosya üzerinden çekişmesiz bir şekilde değerlendirilmekte olup, çekişmesiz bir dava sonucunda erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi ancak hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olması ve iddia olunan zararın süratle ve vakit geçirmeksizin giderilmesinin zorunlu olması halinde mümkündür.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda; somut olaya konu dosyada bulunan talep, ekran görüntüleri ve dosya kapsamına göre; kişilik haklarına saldırıldığını iddia eden ve erişimin engellenmesini talep eden kişinin çelişmeli bir dava yoluna başvurmadan gecikmesinin ve süratle ortadan kaldırılması ihtiyacını ortaya koymadığı ve söz konusu talebin çekişmesiz bir dava yoluyla uygulanmasını gerektirecek ağırlık ve nitelikte olmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde; erişimin engellenmesini talep eden kişinin çelişmeli yargı yoluna başvurması gerekmekte olup, Anayasa Mahkemesinin bu konuda son zamanlarda vermiş olduğu (Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, 26/10/2017 tarih ve 2014/5552 başvuru numarası ile 30/10/2018 tarih ve 2015/14758 başvuru numarası) kararlar da dikkate alındığında talebin reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir."

44. Başvurucunun anılan karara itirazı, Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının usul, yasa ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 2/3/2021 tarihinde Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat

45. 5651 sayılı Kanun'un ilgili maddelerine ilişkin ulusal mevzuat için bkz. *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* ([GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, §§ 58, 59).

46. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 24. maddesi şöyledir:

"Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."

47. 4721 sayılı Kanun'un 25. maddesi şöyledir:

"Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir."

2. Yargıtay İçtihadı

48. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin oybirliği ile verilen 15/9/2009 tarihli ve E.2009/8571, K.2009/9921 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yerel mahkeme 5651 sayılı Yasa'nın 9. Maddesi gereğince yayından çıkarma ve cevaba ilişkin istemlerin içerik sağlayıcısı veya olmazsa yer sağlayıcısına başvurularak yerine getirilmesinin istenebileceği, istemin reddedilmiş sayılması durumunda kişinin yerleşim yeri Sulh Ceza Mahkemesine başvurması gerektiği gerekçesiyle mahkemenin görevsizliği yönünde karar vermiştir.

Davacı, dava ve cevaba cevap dilekçesinde davanın özel hukuka dayalı olduğunu ve kişilik haklarının korunmasına ilişkin düzenlemelere göre açıldığını ve davalıların eyleminin haksız eylem niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

Medeni Yasa'nın 25. maddesinde kişilik hakkının korunması için açılacak davalara yer verilmiştir. Buna göre davacı, yargıçtan saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini ve bu davalarla birlikte düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanmasını isteyebilir. Bu tür istemlerle açılan davaların görülme yeri de genel mahkemelerdir. Şu durumda davacı istemi gözetilerek işin esasının incelenerek varılacak sonuca göre karar vermesi gerekirken yerinde olmayan hukuki niteleme ile görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir."

49. Dairenin davacının karar düzeltme talebi üzerine onama ilamının kaldırılmasına ve ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına oybirliği ile karar verdiği 22/2/2016 tarihli ve E.2015/13252, K.2016/2190 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava, hukuka aykırılığın tespiti, durdurulması ve üçüncü kişilere bildirilmesi istemlerine ilişkindir. Mahkemece, davanın reddine karar verilmiş; hüküm, temyiz istemi üzerine dairemizin 04/06/2015 gün ve 2015/6149-7354 sayılı ilamı ile onanmıştır.

İnternet ortamında yapılan yayınlar nedeniyle açılan davada mahkemece, hukuka aykırılığın tespitinin istenilmesinde hukuki yarar bulunmadığı; yayınların kaldırılması yönünden ise, 5651 sayılı Yasa uyarınca sulh ceza mahkemesinin görevli olduğu gerekçeleriyle ret kararı verilmiştir.

Davanın dayanağı, TMK'nın 24. ve 25. maddeleri olup; hukuka aykırılığın tespiti, ayrıca ve açıkça düzenlenmiştir. Yasanın özel düzenlemesi karşısında, tespit davalarına ilişkin genel kurallar uyarınca hukuki yarar yokluğundan söz edilemez. Mahkemenin, bu yöne ilişkin gerekçesi yerinde görülmemiştir.

Diğer yandan, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ile; yalnızca cezai sorumluluk ve yaptırımlar öngörülmüş; hukuki sorumluluk konusunda, bir düzenleme yapılmamıştır.

Yasal düzenlemeler gözetildiğinde 5651 sayılı Kanun'un TMK'nun 24. ve 25. maddelerini ortadan kaldırdığı kabul edilemez. Davacı kişilik haklarının saldırıya uğradığı gerekçesiyle hukuki veya cezai korunma yollarının seçiminde özgür olup sadece cezai veya sadece hukuki korunma isteminde bulunabilir. Bu konudaki seçimlik hak davacıya ait olup davacı genel hükümlere göre tesbit, durdurma isteminde bulunmuştur. Davacı temyize konu bu işte hukuki himaye isteminde bulunulmuş olup; TMK'nun 24. ve 25. maddeleri hükümleri çerçevesinde istem incelenerek işin esası hakkında hüküm kurulması gerekir. Mahkemece talebe uygun olmayan gerekçelerle davanın reddi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir."

50. Ayrıca Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin oybirliğiyle alınan 17/11/2014 tarihli ve E.2014/11219, K.2014/15371; 27/9/2016 tarihli ve E.2016/7331, K.2016/9068 sayılı kararları da yukarıda verilen kararlar ile aynı yöndedir.

51. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi oyçokluğu ile aldığı 13/6/2012 tarihli ve E.2012/6581, K.2012/10331 sayılı kararında ise yukarıda zikredilenlerden farklı olarak kişilik haklarına 5651 sayılı Kanun ile yapılan müdahalelerde görevli mahkemenin sulh ceza mahkemesi olduğuna karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"5651 sayılı Yasa, internet ortamındaki yayınlar nedeniyle kişilik haklarının saldırıya uğraması durumunda hangi usul ve esaslara göre mücadele edileceğini düzenlemekte olup bu yönüyle 4721 sayılı Medeni Kanuna göre özel yasa durumundadır. Özel yasada bir düzenlemenin varlığı halinde öncelikle özel yasanın uygulanacağı hukukun genel kuralıdır. Kaldı ki özel yasa somut olaya ilişkin görev yönünden mahsus bir düzenleme de içermektedir. Şu halde, 5651 sayılı Yasadaki özel düzenleme gözetildiğinde bu konuda görevli mahkemenin Sulh Ceza Mahkemesi olduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun bulunmadığından kararın bozulması gerekmiştir."

52. Daire aynı yöndeki görüşünü 29/1/2013 tarihli ve E.2012/2045, K.2013/1218, 27/5/2013 tarihli ve E.2013/7417, K.2013/10004 sayılı, 12/3/2014 tarihli ve E.2014/2231, K.2014/4277 sayılı kararlarında oyçokluğuyla; 28/3/2013 tarihli ve E.2013/4447, K.2013/5761; 31/10/2013 tarihli ve E.2013/15321, K.2013/16805 sayılı, 10/12/2018 tarihli ve E.2016/12634, K.2018/7778 sayılı, 14/3/2019 tarihli ve E.2016/15622, K.2019/1452 sayılı kararlarında ise oybirliği ile sürdürmüştür.

B. Uluslararası Hukuk

53. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Savcı Çengel/Türkiye (B. No: 30697/19, 18/5/2021) kararında, hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olmadığı ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olmadığı başvuru konusu olayda daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili başvuru yollarına başvurmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurusu reddedilen başvuranın AİHM'e yaptığı başvuruyu, iç hukuk yollarını tüketmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. AİHM'in anılan başvuruya yönelik tespitleri şöyledir:

"(40) AİHM, davaya özgü koşullarda, tartışmalı içeriklerde başvuran hakkında yayınlanan iddiaların özel hayata saygı hakkını ihlal teşkil ettiği sonucuna prima facie ulaşılamayacağından, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca istisnai olarak acil bir şekilde dosya üzerinden ve çekişmesiz olarak yürütülecek olan bir yargılama sürecinin, ulusal yetkililere bu iddiaların asılsız olduklarını tespit etme olanağı sunmayacağı kanaatindedir. AİHM'in bu husustaki içtihadında belirlenen ölçütler doğrultusunda, çakışan menfaatler arasında bir denge kurmak suretiyle söz konusu iddiaların gerçek olup olmadıklarını ve başvuranın itibarın korunması hakkını ihlal edip etmediğini tespit etmek amacıyla, nitelikleri ve içerikleri itibarıyla iddiaların, çekişmeli bir yargılama kapsamında yürütülecek detaylı bir soruşturmaya konu olmalarının daha uygun olacağı kanaatindedir (Tarman/Türkiye, B. No: 63903/10, § 38, 21/11/2017).

(41) Bu bağlamda, AYM ile benzer bir şekilde AİHM, Türk hukukunda öngörüldüğü gibi bir internet içeriğine erişimin süresiz olarak engellenmesi yönündeki tedbirin, pek çok durumda basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğünü orantısız bir şekilde ihlal edeceğinin altını çizerek, söz konusu tedbirin özel hayata saygı hakkına saldırı teşkil ettiği açık bir şekilde ortada olan ve ilk bakışta tespit edilebilen durumlar gibi belirlenmiş koşullarda istisnai olarak uygulanması gerektiği hususunda da yüksek yargının görüşüne katılmaktadır. Uygulamada da, ifade özgürlüğünün bu şekilde kısıtlanması sonucunda ortaya çıkan risklerin ciddiyeti, AİHM'in bu davaları incelerken son derece titiz davranmasını gerektirecek ölçüdedir (Association Ekin/Fransa, B. No: 39288/98, § 56, AİHM 2001-VIII). Dolayısıyla, bu kısıtlamaların, uygulamada sınırlarının kati olarak belirlendiği ve kötüye kullanılmaları ihtimaline karşı yargı denetimi sağlayacak etkinlikte bir yasal çerçeve dahilinde düzenlenmeleri gerekmektedir (RTBF/Belçika, B. No: 50084/06, § 105, AİHM 2011 (özetler)).

(42) Sonuç olarak AİHM, işbu davada, Türk Medeni Kanunu'nun 24. ve 25. maddelerinde ve Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinde öngörülen – ve her iki taraf için sürece ilişkin güvencelerin bütünüyle sağlandığı – hukuk davasının, çakışan menfaatler arasında uygun bir dengenin kurulmasını sağlayacak ve gerekli olması halinde başvurana, dava konusu içeriklerden kaynaklı olarak itibarın korunması hakkının ihlal edilip edilmediğini tespit ettirme ve tekzip yayınlanması veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi gibi tedbirlerle ihlali sonlandırma (bu bağlamda, Oktar/Türkiye (k.k.), B. No: 59040/08, §§ 8-16, 30/1/2018) ve ayrıca telafi elde etme imkanı sağlayacak nitelikte olduğu görüşündedir. Buna göre, AİHM, AYM'nin bireysel başvurusunu incelerken benimsediği tüm hukuk yollarının tüketilmesi gerektiği görüşüne katılmaktadır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

54. Anayasa Mahkemesinin 28/12/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Birinci Başvurucu Tarafından Yapılan İdari Ret Kararına İtiraz Yönünden

55. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (4) numaralı fıkrasında başvuru, bir avukat tarafından temsil ediliyorsa vekâletnamenin sunulması gerektiği belirtilmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinde Kanun ve İçtüzük'te hüküm bulunmayan hâllerde bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Kanun ve İçtüzük'te vekâletnamenin şekline dair bir düzenleme bulunmadığından 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun vekâletnamenin ibrazı ile ilgili hükümlerinin somut olaya uygulanması gerekir. Anılan Kanun'un 76. maddesine göre "Avukat açtığı veya takip ettiği dava ve işlerde, noter tarafından onaylanan ya da düzenlenen vekâletname aslını veya avukat tarafından onaylanmış aslına uygun örneğini ibraz etmek zorundadır."

56. Yapılan incelemede birinci başvuru, avukat tarafından onaylanmış aslına uygun vekâletname örneğini ibraz ettiği anlaşıldığından itirazının kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Adli Yardım Talebi Yönünden

57. Üçüncü ve beşinci başvuru, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığı beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

58. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuru, açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

C. Şeref ve İtibarın Korunması Hakkı ile Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddiaYönünden

1. Başvurucuların İddiaları

59. Birinci ve ikinci başvuru, arama motorlarında isimleri yazılarak yapılan aramada özel hayatlarıyla ilgili haberlerin listelenmesi nedeniyle unutulma haklarının; üçüncü ve beşinci başvuru, internet haber sitelerinde yapılan haberlerin yargılanmakta

oldukları davanın gidişatını olumsuz etkilemesi ve toplumda haklarında oluşan ön yargı nedeniyle masumiyet karinesi ile şeref ve itibarın korunması hakkının; dördüncü başvuru, gerçeği yansıtmayan haberler nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının; altıncı başvuru, bir sosyal medya platformunda yayılan videoda yüzü ve ismi apaçık ortadayken terör örgütü mensubu olmakla itham edilmesi nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla erişimin engellenmesi talebinde bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucular, yaptıkları başvurularda derece mahkemelerince iddialarının karşılanmadığını, taleplerinin dikkate alınmadığını ve dilekçe eklerinde sundukları delillerinin değerlendirilmediğini ileri sürmüştür. Birinci başvuru, erişimin engellenmesi talebinin asliye hukuk mahkemesinin görevsizliği nedeniyle reddedilmesinin, diğer başvuru da itiraz taleplerini gerekçesiz olarak reddeden sulh ceza hâkimliklerinin uyuşmazlığın esasını incelemedikleri kararlarının kesin nitelikte olmasının ve bu kararlara karşı başvurulabilecek başkaca bir merci bulunmamasının şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

60. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

61. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır."

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

62. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

63. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceleyebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; *Murat Haliç*, B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

64. Şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının bulunması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yolların aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yollara başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (*İlhan Gökhan*, B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

ii. Şeref ve İtibara Yapılan Müdahalelerde Başvurulabilecek Hukuki Yollar

(1) 5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesine Dayanan Erişimin Engellenmesi Yolu

65. Anayasa Mahkemesi 2017 yılından itibaren verdiği muhtelif kararlarda 5651 sayılı Kanun ile getirilen içeriğin yayından çıkarılması ve yayına erişimin engellenmesine yönelik usulü ayrıntılı bir şekilde incelemiş; bu usulün kanun koyucunun internet ortamında işlenen suçlarla mücadelenin daha etkin şekilde yapılabilmesi, özel hayatın ve kişilik haklarının hızlı ve etkili bir şekilde korunması ihtiyacı nedeniyle öngördüğü özel ve hızlı sonuç alınabilecek koruma tedbiri niteliğinde ve istisnai bir yol olduğunu belirterek bu görüşünü istikrarlı bir şekilde sürdürmüştür (diğerleri arasından bkz. *Ali Kıdık* B. No: 2014/5552, 26/10/2017, §§ 55-63; *Miyase İlknur ve diğerleri*, B. No: 2015/15242, 18/7/2018, §§ 32-35; *Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.*, B. No: 2015/6313, 13/9/2018, §§ 25-28; *IPS İletişim Vakfı*, B. No: 2015/14758, 30/10/2018, §§ 27-30).

66. Anayasa Mahkemesi bu usulde, kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri süren kişilerin talebi üzerine ve onların sunduğu evrak üzerinden, 24 saat içinde ve duruşma yapılmaksızın, karardan etkilenecek olan yayın organının ilgililerine bildirim yapılmadan ve talep eden kişilerce gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânına sahip olmadan karar alındığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, yargılama hukukunun usulüne ilişkin güvencelerin kullandırılmaması nedeniyle çatışan haklar arasında dengeleme yapılmasının zorlaştığı bu yolun ifade özgürlüğü önünde oluşturabileceği tehlikeyi dikkate alarak böyle bir yolun ancak internet yayınının kişilik haklarını apaçık bir şekilde ihlal ettiğinin daha ilk bakışta (*prima facie*) anlaşıldığı durumlarla (bir kimsenin çıplak resimlerinin veya video görüntülerinin yayımlanması gibi) sınırlı olarak işletilmesi gereken istisnai bir yol olduğu sonucuna varmıştır. Bu itibarla Anayasa Mahkemesi 9. maddedeki usulün ifade ve basın özgürlüklerinin ve basın mensuplarının haber verme ve eleştiri haklarının özüne dokunmayacak, aynı zamanda hak sahibinin çıkarlarını koruyacak şekilde kullanılması, keyfî ve orantısız müdahalelere yol açılmaması için derece mahkemelerince şikâyet konusu internet yayını nedeniyle müştekinin şeref ve itibarına hukuka aykırı olarak yapıldığına karar verilen müdahalenin çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikilmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının ortaya konulması gerektiğini belirtmiştir (*Miyase İlknur ve diğerleri*, §§ 33, 34, 40; *Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.*, §§ 26, 27, 31; *IPS İletişim Vakfı*, §§ 28, 29, 35).

(2) Diğer Hukuki Yollar

67. Anayasa Mahkemesi yukarıda yer verilen kararlarında, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre ortada ilk bakışta ihlal bulunmayan hâllerde kişilik haklarının korunması için

genel hukuk ve ceza hukuku yollarına başvurulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu tür durumlarda Anayasa Mahkemesi üçüncü kişilerce kişilik haklarına yapılan müdahaleler için esas dava yolu olarak diğer hukuki ve cezai korunma yollarını göstermiştir.

68. Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre ortada ilk bakışta ihlal bulunmadığı gerekçesiyle istediği korumayı elde edemeyen kişinin de kişilik haklarının korunması için genel hukuk yoluna her hâlde başvurabileceği, sulh ceza hâkiminin ilk bakışta ihlalin olduğuna veya olmadığına karar vermesinin uyuşmazlığın tümüyle çözümlendiği anlamına gelmeyeceği sonucuna varmıştır. Bu tür kararların hiçbir zaman normal bir dava için maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, genel mahkemelerde görülen davalarda erişimin engellenmesi talebinin kabul edilebilmesi için ihlal iddiasının ispatlanması gerekeceğini belirtmiştir (*Ali Kıdık*, §§ 66, 67).

69. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi bugüne kadar içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki taleplerin sulh ceza hâkimlikleri tarafından reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddialarına karşı yapılan çok sayıdaki başvuruyu *"başvurucunun ortaya çıktığını iddia ettiği zararın giderimi için uyuşmazlığın esasına dair 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile öngörülen erişimin engellenmesi yolu dışındaki daha etkili diğer koruma yollarına başvurmadığı, dolayısıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunu yerine getirmediği"* gerekçesiyle başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (bkz. diğerleri arasında C.K. [GK], B. No: 2014/19685, 15/3/2018; A.A., B. No: 2014/7244, 12/9/2018; *Medeni Özer*, B. No: 2017/15421, 30/9/2020; bu yöndeki Komisyon kararlarına örnek olarak diğerleri arasından bkz. B. No: 2018/26489, 9/7/2019; B. No: 2018/35982, 28/8/2019; B. No: 2018/37080, 4/11/2019; B. No: 2019/34431, 11/6/2020).

(a) Özel Hukuk Davaları

70. Anayasa Mahkemesi; kişilik haklarına saldırıda bulunulan kişi tarafından özel hukuk davaları yoluyla, örneğin 4721 sayılı Kanun'un 24. ve 25. maddelerine dayanılarak müdahalenin önlenmesi, durdurulması veya devam eden müdahaleye son verilmesi, müdahalenin hukuka aykırılığının saptanması, mahkemenin alacağı kararın veya cevap ve düzeltme metninin yayımlanması ya da üçüncü kişilere bildirilmesinin istenebileceğini, maddi veya manevi tazminat davaları açılabilceğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesine göre gecikmesinde sakınca bulunan ve ciddi bir zararın doğacağı anlaşılan hâllerde tehlike veya zararın önlenmesi için hâkimden gereken tedbirlere karar vermesi istenebilir. Bu kapsamda talep edildiği takdirde 6100 sayılı Kanun'un 389. ve devamı maddeleri uyarınca gecikmesinde sakınca bulunan ya da gecikmesi durumunda önemli zarar oluşacağı hâllerde tehlike veya zararı önlemek için ihtiyati tedbir kararı verilebilir. Bunlardan başka basın yoluyla kişilik haklarına müdahalede bulunulan kişi, açıklamalarından dolayı sebepsiz yere zenginleşen kişi aleyhine sebepsiz zenginleşme davası açabilir veya yayın nedeniyle elde ettiği kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine ödenmesini isteyebilir (*Ali Kıdık*, § 64).

71. Nitekim AİHM de *Savcı Çengel/Türkiye* kararı ile 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile öngörülen usulün *"ilk bakışta ihlal"* doktrini ile sınırlı olarak uygulanması yönündeki Anayasa Mahkemesi içtihadına katıldığını açıklayarak 4721 sayılı Kanun'un 24. ve 25. maddeleri ve 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesi ile öngörülen hukuk davasının çatışan menfaatler arasında uygun bir dengenin kurulmasını sağlayacak ve dava konusu internet içeriğinin kişilik haklarını ihlal edip etmediğini tespit

etme ve gerektiğinde içeriğe erişimin engellenmesi tedbiri ile ihlalin sonlandırılması da dâhil uygun bir telafi elde etme imkânı sağlayacak nitelikte olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla AİHM de şeref ve itibara yapılan müdahalelerde 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruyu başvuru yollarının tüketilmiş sayılabilmesi için yeterli görmemiştir. Böylelikle AİHM, sulh ceza hâkimliklerince verilen erişimin engellenmesi talebinin reddi kararları üzerine çelişmeli hukuk yollarına başvurulmadığından bireysel başvuruda bulunulabilmesi için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirilmediği yönündeki Anayasa Mahkemesi içtihadına katılmıştır (bkz. § 53).

(b) Kamu Davası

72. Anayasa Mahkemesi internet yolu ile kişilik haklarına yönelik bir saldırı ceza kanunlarına göre suç oluşturuyor ise müştekinin yalnızca veya aynı zamanda failin cezalandırılmasını da isteyebileceğini, bu durumda ceza soruşturması ve kovuşturması için Cumhuriyet savcılığına da başvurabileceğini; suç, şikâyeteye tabi olmayan suçlardan ise Cumhuriyet savcısının resen soruşturma başlatmasının kanuni bir zorunluluk olduğunu hatırlatmıştır (*Ali Kırık*, § 65).

73. Şüphesiz devlet, bireylerin manevi varlığının bir parçası olan şeref ve itibara keyfî olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Ancak devletin bireylerin maddi ve manevi varlığına yönelik olarak üçüncü kişilerce yapılan müdahalelere karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, mutlaka her durumda cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Yukarıda da belirtildiği gibi üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür (*Adnan Oktar* (3), B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 35).

74. Üstelik ceza davaları yoluyla bireyin şeref ve itibarının korunması özel hukuk davalarına göre oldukça dar alanda etkili bir yoldur. Nitekim bir ihlal iddiasına ilişkin olarak başvurulabilecek birden fazla etkili başvuru yolunun bulunması durumunda kural olarak başvuru yolunun aynı amacı taşıyan başvuru yollarının tamamını tüketmesi beklenmezken Anayasa Mahkemesi, yerleşik hâle gelen içtihadı uyarınca üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahalelerle ilgili olarak yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olmasını bireysel başvuruda bulunabilmek için şart olan tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun sağlanmasında yeterli görmemektedir (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 30; *Halkevleri Derneği ve İlknur Birol*, B. No: 2013/577, 30/6/2014, § 28; *Adnan Oktar* (3), § 36). Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik uyuşmazlıklar açısından hukuki tazmin yolunun daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili başvuru yolu olduğu kanaatindedir (S.S.A., § 31; *Halkevleri Derneği ve İlknur Birol*, § 29).

iii. Yargıtay İçtihadı Kapsamında Somut Olayın Değerlendirilmesi

75. Kişilik haklarına saldırı nedeniyle açılan tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesini yapmakla görevli Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, internet içeriğine erişimin engellenmesi taleplerinin özel hukuk davaları yoluyla ileri sürülüp sürülemediği hususunda birbirine yakın zamanlarda farklı yönde kararlar vermiştir. Daire 2009 yılından 2016 yılına kadar muhtelif tarihlerde verdiği kararlarda 5651 sayılı Kanun ile yalnızca cezai sorumluluk ve yaptırımların öngörüldüğünü, hukuki sorumluluk konusunda bir düzenleme yapılmadığını, bu itibarla kişilik haklarına saldırı hâlinde hukuki veya cezai

korunma yollarına başvuruda seçimlik hakkın davacıya ait olduğunu belirterek genel hükümlere göre hukuka aykırılığın tespiti ve internet yayınının durdurulması talebinde bulunan davacının talebinin ilk derece mahkemesince incelenerek işin esası hakkında hüküm kurulması gerektiği sonucuna varmıştır (bkz. §§ 48-50).

76. Bununla birlikte Daire, 2012 yılından itibaren 2013 ve 2014 yıllarında oyçokluğuyla, 2013 yılından başlayarak 2018 ve 2019 yıllarında ise oybirliğiyle verdiği bazı kararlarında ise erişimin engellenmesi talepleri yönünden yalnızca sulh ceza hâkimliklerinin görevli olduğu görüşünü benimsemiştir (bkz. §§ 51, 52). Birinci başvurunun başvurusuna konu olayda da Daire 2013 yılında, 5651 sayılı Kanun'un 4721 sayılı Kanun'a göre özel kanun durumunda olduğu, 5651 sayılı Kanun'daki özel düzenleme gözetildiğinde bu konuda görevli mahkemenin sulh ceza mahkemesi olduğu gerekçesiyle birinci başvurunun internet yayınının kaldırılması talebi yönünden görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenerek talebin reddedilmiş olması nedeniyle asliye hukuk mahkemesi kararını bozmuştur (bkz. §§ 16-22).

77. Öte yandan Yargıtayın birinci başvurunun başvurusuna konu kararına benzer yöndeki kararlarının bir kısmında yerleşik bir karşıoy da olduğu görülmektedir. Karşıoyda, belirli bir olayı düzenleyen iki ayrı kanunun aynı zamanda yürürlükte olduğu durumlarda kanunların olayı düzenleyen hükümleri arasında bir çelişki yoksa bunlardan hangisinin uygulanacağı konusunda sorun bulunmayacağı ve davacının 5651 sayılı Kanun gereğince sulh ceza hâkimliğine müracaat edebileceği gibi 4721 sayılı Kanun'a göre asliye hukuk mahkemesine de başvurabileceği belirtilmiştir (bkz. § 17).

78. Ancak anılan kararlardaki karşıoya ve Dairenin internet içeriğine erişimin engellenmesinin özel hukuk davaları yoluyla da talep edilebileceği şeklindeki kararlarına rağmen Dairedeki ağırlıklı ve yakın tarihli görüşün aksi yönde olduğu ortadadır. Anayasa Mahkemesinin ilk bakışta ihlal durumu dışında genel hukuk yollarının daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olduğu yönünde 2017 yılından itibaren verdiği çok sayıdaki karara rağmen Dairenin 2018 ve 2019 yıllarında verdiği kararlar ile sulh ceza hâkimliklerinin internet içeriğine erişimin engellenmesi taleplerine bakmakla görevli yegane mahkeme olduğu görüşünü tekrar benimsediği, dolayısıyla Dairenin kararlarında Anayasa Mahkemesi içtihadının karşılık bulmadığı anlaşılmaktadır.

79. Başvuruya konu olaylarda;

i. Serbest avukatlık faaliyeti yürüten birinci başvuru, boşanma aşamasında olduğu kendisi gibi avukat olan eşine şiddet uyguladığı yönündeki haberlerin arama motorlarına ismi yazıldığında listelenmesinin iş çevrelerinde ve özel hayatında yarattığı olumsuzlukları önlemek amacıyla,

ii. Sinema yönetmeni olan ikinci başvuru, başka bir sinema yönetmeni ile yaşadıkları evlilik dışı ilişki ve bu neticede dünyaya gelen çocuğu ile ilgili yapılan haberlerin arama motorlarına isimleri yazıldığında listelenmesinin henüz küçük yaşta olan çocuğunun okumayı öğrendiğinde anne ve babası arasında yaşanmış evlilik dışı ilişkiyi öğrenebileceğini ileri sürerek bu durumun çocuk açısından ortaya çıkması muhtemel sonuçları önlemek amacıyla,

iii. 15 Temmuz darbe girişiminden önce Cumhuriyet savcısı olarak görev yapan üçüncü başvuru ile kurmay albay rütbesi ile görev yapan beşinci başvuru

"darbeci", "hain" gibi sıfatlar kullanılarak doğruluğu kanıtlanmamış iddialarla yapılan haberlerin haklarında açılan ve yargılaması devam eden ceza davalarının gidişatını olumsuz etkilediği ve masumiyet karinesini ihlal ettiği iddiasıyla,

iv. Olayların meydana geldiği tarihte ve hâlen milletvekili olan dördüncü başvuru, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin elektrik dağıtımından sorumlu olan şirketin avukatlığını yeğeninin üstlenmesi üzerine bölgenin elektrik sorununu gündeme getirmeyi bıraktığı iddialarının yer aldığı haberin gerçeği yansıtmadığı iddiasıyla şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek internet içeriğine erişimin engellenmesi talebinde bulunmuştur.

80. Yukarıda belirtilen Anayasa Mahkemesi içtihadı dikkate alındığında anılan internet yayınlarının da kişilik haklarını apaçık bir şekilde ihlal ettiğinin daha ilk bakışta anlaşıldığı durumlardan birine denk geldiği söylenemez. Anayasa Mahkemesi daha önce haklarında yapılan ve bir süredir de internet ortamında bulunan yayınların çevrim içi ortamda kalmaya devam etmesi nedeniyle *unutulma haklarının* ihlal edildiği iddiasında bulunan başvuru sahiplerinin -birinci ve ikinci başvuru sahiplerinin durumlarında olduğu gibi- kişilik haklarına yapılan müdahalenin çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının bulunmadığını belirtmiştir (C.K., § 41; A.A., § 23). Anayasa Mahkemesi ayrıca dördüncü başvuru sahibinin durumunda olduğu gibi bir milletvekilinin siyasi faaliyetleri ile ilgili olan, yine üçüncü ve beşinci başvuru sahiplerinin durumunda olduğu gibi darbe girişiminin ardından darbeye teşebbüs, terör örgütü yöneticiliği gibi suçlardan haklarında ceza yargılaması yürütülen sanıklar hakkında yapılan haberlerin kamusal tartışmaya sunduğu katkıyı dikkate alarak bu tür yayınların kişilik haklarını ihlal edip etmediğinin dosya üzerinden sadece müştekinin şikâyetlerine dayanarak ve çelişmesiz bir yargılama ile değil basın özgürlüğünün, basın mensuplarının haber verme ve eleştiri haklarının özüne dokunmayacak, aynı zamanda hak sahibinin çıkarlarını koruyacak şekilde yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerinin sağlanabileceği yani bu kişilerin yapılan müdahaleye karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koyma imkânı bulabilecekleri, hukuki dinlenilme hakkına sahip olabilecekleri çelişmeli bir yargılamada değerlendirilmesi gerektiğini her zaman vurgulamıştır (diğerleri arasından bkz. *Kemal Gözler*, B. No: 2014/5232, 19/4/2018, §§ 54, 71; *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, B. No: 2015/16499, 3/7/2019, § 34; *Kemalettin Bulamacı*, B. No: 2016/14830, 4/7/2019, § 36; *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası*, B. No: 2015/11131, 4/7/2019, § 36).

81. İkinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci başvuru; kişilik haklarına yapılan saldırılara karşı içeriğe erişimin engellenmesi talebiyle doğrudan sulh ceza hâkimliklerine başvurmuştur. Anılan başvurularda olduğu gibi hukuka aykırılığın ve gerçek dışılığın çok belirgin olmadığı ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olmadığı hâllerde Anayasa Mahkemesi bugüne kadar 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesindeki erişimin engellenmesi tedbirine kıyasla daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili olan genel hukuk yollarına başvurmadığı anlaşılan başvuru sahiplerinin yaptığı bireysel başvuruları başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

82. Ancak kişilik haklarına saldırıda bulunan internet yayınının durdurulması talebi asliye hukuk mahkemesinin görevsizliği gerekçe gösterilerek reddedilen birinci başvuru sahibinin şikâyetinden yola çıkılarak incelenen Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin muhtelif kararlarından hâlihazırda 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 4721 sayılı Kanun'un 24. maddesi karşısında özel hüküm olduğuna karar verildiği, dolayısıyla internet ortamında yapılan yayınlarla kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin 4721 sayılı Kanun'un

24. maddesine göre hukuk hâkimine başvuramayacağı sonucu çıkmaktadır. Böylelikle Yargıtay içtihadı ile özel hukuk yolunun kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla internet içeriğine erişimin engellenmesi taleplerine kapatıldığı anlaşılmıştır (bkz. §§ 51, 52). Başka bir ifadeyle sulh ceza hâkimliklerinden talep ettikleri korumayı elde edemeyen başvurularda özel hukuk yollarına başvuru imkânının engellendiği, üçüncü kişilerce kişilik haklarına yapılan müdahaleler için makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikteki kullanılabilir ve etkili başvuru yolunun fiilen kullanılamaz hâle geldiği tespit edilmiştir. Ceza davaları yoluyla bireyin şeref ve itibarının korunmasının özel hukuk davalarına göre oldukça dar alanda etkili bir yol olduğu da dikkate alındığında bu aşamada erişimin engellenmesi talebi sulh ceza hâkimliklerince reddedilen başvurulardan genel hukuk yollarını tüketmeleri beklenemeyecektir. O hâlde mevcut durumda kişilik haklarına yönelik suç teşkil etmeyen haksız fiil saldırıları için pratikte kullanılabilir tek başvuru yolu olarak 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesindeki usulün kaldığı anlaşılmıştır.

iv. Anayasa Mahkemesinin 27/10/2021 tarihli ve 2018/14884 Numaralı Pilot Kararı Kapsamında Somut Olayın Değerlendirilmesi

83. Anayasa Mahkemesi, yakın tarihli *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararında; 5651 sayılı Kanun'un yargılama hukukunun usulüne ilişkin güvencelerin kullandırılmaması nedeniyle çatışan haklar arasında dengeleme yapılmasının zorlaştığı 9. maddesindeki usulün kişilik haklarının ihlal edildiğinin ilk bakışta (*prima facie*) anlaşılabilirliği hâller ile sınırlı olarak uygulanmadığını, verilen kararlarda Anayasa Mahkemesi içtihadı ile ortaya konulan ilkelerin takip edilmediğini tespit ederek derece mahkemelerinin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verdikleri aynı yöndeki kararlarının sistematik bir sorunun varlığına işaret ettiğini açıklamıştır (aynı kararda bkz. § 120).

84. Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan erişimin engellenmesi yolunun kanun koyucu tarafından hukuk sistemindeki mevcut yargılama usullerinden farklı bir yol olarak tasarlandığını, kanun gerekçesinde erişimin engellenmesi yolunun *tedbir* olarak tanımlanmasına rağmen şikâyet konusu internet içeriklerine erişimin belirsiz süreyle engellendiğini, bu şekilde süresiz kısıtlamaların ifade ve basın özgürlükleri için büyük tehlikeler arz ettiğini, bu itibarla şekli yönden kesin hükmün bütün sonuçlarını doğuran ve süresiz etki gösteren bir kuralın keyfî ve orantısız müdahalelere karşı mutlaka koruyucu birtakım güvenceler içermesi gerektiğini belirtmiştir (*Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 121).

85. Anayasa Mahkemesi Kanun'un 9. maddesindeki erişimin engellenmesi yolunun önceki kararlarında tespit ettiği üzere yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini barındırmamasının yanında sıkı ve etkili bir denetim mekanizması da sunmadığını ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesine göre müdahalenin ağırlığının gerekli kıldığı bazı durumlarda bireyin kişilik haklarının hızlı ve etkili bir şekilde korunması ihtiyacı nedeniyle öngörülmüş bir yolun birtakım usule ilişkin güvenceleri ilk anda sağlayamaması makul kabul edilse bile bu yola başvurulması ile ifade özgürlüğüne müdahalede bulunan karşı tarafın hakkına hâle gelmemesi için söz konusu eksikliklerin yargılama sürecinin sonraki aşamalarında mutlaka telafi edilmesi gerekir (*Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 125).

86. 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde erişimin engellenmesi kararlarına karşı başvurulabilecek yegâne yol olan itiraz kanun yolu; erişimin engellenmesi kararı nedeniyle

ifade özgürlüğü sınırlandırılan kişilere yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerinin sağlanabileceği yani bu kişilerin yapılan müdahaleye karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koyma imkânı bulabilecekleri, hukuki dinlenilme ve çelişmeli yargılama hakkına sahip olabilecekleri tek mercidir. *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararında 5271 sayılı Kanun'un 268. ila 271. maddelerinde düzenlenen itiraz kanun yolunun hukuki niteliğini erişimin engellenmesi usulünün kendine özgü karakterinin de etkisiyle uygulamada ortaya çıkan yansımaları ile birlikte değerlendiren Anayasa Mahkemesi, mevcut durumda itiraz makamının erişimin engellenmesi kararından etkilenen tarafların yargılamaya aktif olarak katılımını öngören çelişmeli bir yargılama sunmaktan ve yargılamanın ilk aşamasındaki eksiklikleri telafi etmekten uzak olduğu kanaatine varmıştır (aynı kararda bkz. §§ 126-130).

87. Ayrıca Kanun'un 9. maddesinin -her ne kadar meşru bir sınırlandırma sebebi sunsa da- sulh ceza hâkimliklerinin bu yetkiyi nasıl kullanacaklarını tarif etmediğini, üstelik kişilik haklarına yapılan saldırılara karşı internet içeriğinin sınırlandırılmasına yönelik kademeli bir müdahale yöntemi sunmak yerine saldırının niteliğinden ve boyutundan bağımsız olarak her türlü saldırının önlenmesinde erişimin engellenmesi usulünü tek müdahale aracı olarak belirlediğini açıklayan Anayasa Mahkemesi mevcut hâliyle 9. maddenin kamusal makamların takdir yetkisini daraltarak keyfî davranışların önüne geçilebilmesi için demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı karar verilmesini sağlayacak güvenceleri de içermediği kanaatine varmıştır (aynı kararda bkz. §§ 131, 132).

88. Bu değerlendirmeler ışığında Anayasa Mahkemesi demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı olmadığına karar verilen müdahalenin başvuruçuların Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri ile korunan haklarını ihlal ettiği, ifade ve basın özgürlüklerinin korunmasına ilişkin temel güvencelere sahip olmaması nedeniyle ihlalin doğrudan kanundan kaynaklandığı sonucuna varmış, yapısal sorunun çözümü için keyfiyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir (*Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, §§ 133, 159).

89. Söz konusu pilot kararda da belirtildiği gibi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile öngörülen erişimin engellenmesi yolu sıklıkla başvuruçuların bir müdahale aracı olması nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddialarını içeren çok daha fazla sayıda şikâyet Anayasa Mahkemesi önüne bireysel başvuru yolu ile getirilmektedir. Bununla birlikte temel güvencelere sahip olmayan kanuni dayanağın çatışan iki haktan yalnızca biri yönünden sorun oluşturduğu düşünülemez. Şikâyetlerin esasını inceleme imkânı olmayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi de sunamayan mevcut mekanizma, internet yayını nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla sulh ceza hâkimliklerine başvuran kişiler yönünden de etkili bir başvuru yolu olmaktan uzaktır. Bu nedenle de Anayasa Mahkemesine hatırı sayılır çoklukta bireysel başvuru yapılmaktadır.

90. Nitekim somut başvurular internet içeriğine erişimin engellenmesi taleplerinin reddedilmesi nedeniyle istedikleri korumayı elde edemeyen başvuruçuların şeref ve itibarın korunması haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Altıncı başvuruçucu "*PKK'lı Şahıs*" olmakla nitelendirilerek kişisel bilgilerinin paylaşıldığı, yüzünün de görüntülediği videonun üçüncü bir şahıs tarafından bir sosyal medya platformunda yayımlandığı iddiasıyla, anılan videoya erişimin engellenmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine başvurmuş; Sulh Ceza Hâkimliği somut olayda ilk bakışta ihlal bulunmadığı gerekçesiyle başvuruçunun talebini reddetmiştir. Ancak Hâkimlik, başvuruçuyu terör örgütü üyesi olmakla itham eden, kişisel

verilerini ve görüntüsünü paylaşmak suretiyle sosyal medyada hedef hâline getiren internet içeriğinin hangi gerekçeyle ilk bakışta ihlal doktrini kapsamında kalmadığını açıklamamıştır. İtiraz mercii de başvurunun esaslı iddialarını dikkate almamış, Hâkimliğin kararını hukuka uygun bularak başvurunun itirazını reddetmiştir. Böylelikle başvuru, ortada ilk bakışta ihlal bulunmadığı gerekçesiyle istediği korumayı elde edememiştir.

91. İkinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci başvuru sahiplerinin erişimin engellenmesi talebinin reddinde ise sulh ceza hâkimliklerinin ret kararlarının ilk bakışta ihlal doktrini uyarınca yapılan bir değerlendirmenin sonucu olmadığı, aksine acil bir şekilde ve dosya üzerinden verdikleri kararların işin esasına yönelik tespit hükmü içerdiği, kararlarda şikâyet konusu içeriklerin hukuka aykırı olmadığına kanaat getirdikleri görülmüştür. Bununla birlikte gerekçeli kararlar, somut olayın koşullarından kopuk ve genel ifadeler içerdiğinden başvuru sahiplerinin esaslı iddialarının dikkate alınıp alınmadığı, hâkimliklerce verilen kararlarda çatışan haklar arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediği de tespit edilememiştir. Aynı şekilde itiraz mercileri de başvuru sahiplerinin hiçbir esaslı iddiasını dikkate almamış, itirazlarını tek cümlelik soyut gerekçelerle reddetmiştir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre kişilik haklarına yönelik ihlalin ilk bakışta anlaşılacak kadar açık olmadığı bu başvurularda, çatışan menfaatler arasında bir denge kurularak haberlerdeki iddiaların gerçek olup olmadığının ve başvuru sahiplerinin kişilik haklarını ihlal edip etmediğinin tespitinin çelişmesiz bir incelemeyle, acil bir şekilde ve dosya üzerinden verilen kararlarla gerçekleştirilemediği görülmüştür.

92. Anayasa Mahkemesi *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararında, internet ortamında bulunan bir içeriğe erişimin engellenmesinin o içeriğin belirli bir ülke sınırları içinden ulaşılmasına kararın verildiği tarihten itibaren süresiz olarak engellediğinden ağır bir müdahale aracı olduğunu ve internet ortamında bulunan zararlı içeriklerle diğer başka usullerle mücadele edilebildiği sürece başvurulmaması gereken bir yöntem olduğunu vurgulamıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi anılan kararında Kanun'un 9. maddesindeki erişimin engellenmesi usulünün kapsamı belirlenirken internetin sınırlandırılmasını düzenleyen kanunların olabildiğince dar bir uygulama alanına izin verecek şekilde tasarlanması ve kullanımının acil bir toplumsal ihtiyacın gerekli kıldığı durumlara özgülenmiş olması gerektiğini önemle belirtmiştir.

93. Öte yandan haber ve fikirleri iletmedeki hızı, bunları saklama süresi ve kapasitesi ile küresel olarak bilgiye erişim aracı olan internet, temel hak ve özgürlüklerin kullanımında sağladığı imkânların yanında aynı zamanda temel hak ve özgürlüklere yönelik farklı müdahale yolları da ortaya çıkarmakta; uluslararası iş birliğini gerektirecek bir suç boyutuna ulaşmasa da bireylerin özel hayatlarına ve manevi bütünlüklerine yönelik çok çeşitli müdahale alanları oluşturmaktadır.

94. Anayasa Mahkemesi, *C.K.* kararında internet ortamının sağladığı ulaşılabilirlik, yaygınlık, haber ve fikirlerin depolanmasındaki ve muhafazasındaki kolaylık dikkate alındığında yayın içeriğinin internet ortamında uzun süre erişilebilir kalması hâlinde başvuru bakımından toplumda sürekli olarak bir ön yargının ve özel hayatına müdahalenin gerçekleşmesi ihtimalini gözardı etmemiştir (aynı kararda bkz. § 34). Süratle bertaraf edilmesi gerekmeyen ancak internet ortamında süregelen varlığı nedeniyle şikâyet konusu içeriğin oluşturabileceği zararların çelişmeli bir yargılama marifetiyle tespit edildiği takdirde Anayasa'nın 13. maddesinin öngördüğü demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk kriterinin unsurlarından biri olan orantılılık ilkesi uyarınca belirlenecek erişimin engellenmesi tedbirinden daha hafif araçlarda -kişisel verilerin anonim hâle getirilmesi veya arama motorlarında listelenmesinin önüne geçilmesi gibi- ortadan kaldırılabilmesinin mümkün

olduğunu vurgulamak gerekir. Şüphesiz yapılacak çelişmeli yargılama neticesinde durumun ağırlığı gerektiriyorsa istisnai olarak içeriğe erişimin engellenmesine yine karar verilebilir.

95. Anayasa Mahkemesi *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararında, ifade ve basın özgürlüklerine yönelik süregelen ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ülkemizde hâlihazırda işleyen mevcut sistemin yeniden ele alınması ihtiyacını ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesi, internet ortamının yarattığı güçlükler nedeniyle devlete her durumda ve otomatik olarak çelişmeli bir yargılama yürütme konusunda pozitif bir yükümlülük yüklenemeyecek olsa da taraf teşkilinin sağlandığı durumlarda devletin bu kişilerin müdahaleye karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koyma imkânı bulabilecekleri, hukuki dinlenilme ve çelişmeli yargılama hakkına sahip olabilecekleri yargısal bir sistem kurmakla ve etkili bir adli denetim mekanizması oluşturmakla yükümlü olduğunu vurgulamıştır.

96. Anayasa Mahkemesi, internet ortamının organize edilmesi hususunda benimsenecek devlet politikasının bir parçası olan kanuni düzenlemeleri yapmanın yasama organının takdirinde olduğunu belirterek çevrim içi ortama yönelik müdahalelerin Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olması ve Anayasa'nın 26. maddesinin ihlaline yol açmaması için yapılacak yeni kanuni düzenlemelerde dikkate alınmasında yarar görülen asgari standartlara ilişkin önerilerde bulunmuştur (anılan öneriler için aynı kararda bkz. § 137). Esasen keyfi ve orantısız müdahalelere karşı önlem alarak, düzgün işleyen, etkili bir adli mekanizma kurulması amacına hizmet eden söz konusu tavsiyeler hayata geçirildiği takdirde çatışan haklar arasında adil bir dengenin sağlanabilmesi, her iki hakkın da daha etkin bir korumaya kavuşabilmesi mümkündür.

97. Yukarıda yer verilen tüm değerlendirmeler ışığında hâlihazırda işleyen mevcut sistemde Anayasa Mahkemesinin *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararı ile doğrudan kanundan kaynaklanan yapısal bir sorunu tespit ettiği, eldeki başvurunun incelenmesinden de sorunun yalnızca ifade özgürlüğü ihlallerine yol açmakla kalmayıp Kanun'un 9. maddesinin temel güvencelere sahip olmaması nedeniyle kişilik haklarına yönelik saldırılara karşı da etkin bir koruma sağlayamadığı anlaşılmıştır. Üstelik Anayasa Mahkemesi, üçüncü kişilerce kişilik haklarına yapılan müdahaleler için makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte etkili başvuru yolu olarak nitelendirdiği özel hukuk yolunun da Yargıtay içtihadı ile kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla internet içeriğine erişimin engellenmesi taleplerine kapatıldığı anlaşılmıştır. Buna göre Anayasa Mahkemesi hâlihazırda erişimin engellenmesi taleplerinin reddedilmesi nedeniyle başvuru sahiplerinin müdahale edilen şeref ve itibarın korunması hakkına hukuki çare arayabilecekleri etkili bir başvuru yolu bulunmadığı sonucuna varmıştır.

98. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

99. Birinci başvuru, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

100. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a eklenen geçici 2. maddeye göre Anayasa Mahkemesine yapılan ve münhasıran bu maddenin yürürlüğe girdiği 31/7/2018 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla ilgili bireysel başvuruların Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu (Tazminat Komisyonu) tarafından incelenerek karara bağlanması öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesi *Ferat Yüksel* (B. No: 2014/13828, 12/9/2018, §§ 27-36) kararında Tazminat Komisyonuna başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu ulaşılabilir olma, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesinin bulunup bulunmadığı yönünden inceleyerek Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna varmış; başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle başvurunun kabul edilemezliğine karar vermiştir.

101. Mevcut başvuruda da söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

102. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduklarına karar verilmesi gerekir.

E. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

103. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) *Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...*

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

104. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılamaya hükmedilmesi talebinde bulunmuştur. Buna ek olarak başvurucular İ.D., R.İ.B., F.A. ve A.T.nin manevi tazminat talepleri bulunmaktadır.

105. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

106. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

107. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

108. Anayasa Mahkemesi daha önce *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* kararında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine dayanılarak yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlaline sebebiyet verdiği, ifade ve basın özgürlüklerinin korunmasına ilişkin temel güvencelere sahip olmaması nedeniyle ihlalin doğrudan kanundan kaynaklandığı sonucuna varmış; bu sorunun çok sayıda şikâyetin bireysel başvuru yolu ile Anayasa Mahkemesi önüne getirilmesine yol açtığını dikkate alarak pilot karar usulü başlatılmasına ve yapısal sorunun çözümü için keyfiyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir (*Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, §§ 133, 159).

109. İncelenen başvuruda ise 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin temel güvencelere sahip olmamasının çatışan iki haktan yalnızca ifade özgürlüğü yönünden değil aynı zamanda şeref ve itibarın korunması hakkı açısından da sorun oluşturduğu belirtilerek şikâyetlerin esasını inceleme imkânı olmayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi de sunamayan mevcut mekanizmanın üçüncü kişilerce kişilik haklarına yapılan müdahaleler için makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte etkili bir başvuru yolu olmadığı tespit edilmiştir. Öte yandan kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla internet içeriğine erişimin engellenmesi talepleri için Anayasa Mahkemesince daha önce etkili bir yol olduğu teorik olarak gösterilen özel hukuk yolunun da Yargıtay içtihadı nedeniyle pratikte kullanılmadığı belirlendiğinden hâlihazırda başvuru sahiplerinin müdahale edilen şeref ve itibarın korunması hakkına hukuki çare arayabilecekleri etkili bir başvuru yolu bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

110. Somut başvuruda başvuru sahiplerinin şeref ve itibarın korunması haklarının ihlal edildiği iddialarına hukuki çare arayabilecekleri etkili bir başvuru yolu bulunmadığı tespit edildiğine göre yeniden yargılama, mağduriyetin giderilmesi için uygun bir yol olmayacaktır. Bu itibarla başvuru sahiplerine ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuru sahiplerinin gizlilik talebinin kabulü ile kamuya açık belgelerde kimlik bilgilerinin gizli TUTULMASINA,

B. Üçüncü ve beşinci başvuruçuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Şeref ve itibar hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Birinci başvuruçunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvuruçulara ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 239,50 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.139,50 TL yargılama giderinin birinci başvuruçuya; 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin ikinci başvuruçuya; 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin dördüncü başvuruçuya; 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin beşinci başvuruçuya; 487,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.387,60 TL yargılama giderinin altıncı başvuruçuya AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruçuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.